

πολιτισμός

Αναδιφρώντας το χθες (69)

Τα Κρητικά Σχολικά βιβλία και η Συλλογή του Γ. Π. Εκκεκάκη (III)

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

Πραγματοποιήθηκε την περασμένη Δευτέρα 20 Αυγούστου η προαναγγελθείσα εκδήλωση του Σχολικού Μουσείου Δήμου Ρεθύμνης στην Αμνάτο, με μεγάλη συμμετοχή του κοινού. Περισσότεροι από 300 Ρεθεμνιώτες και Αμνατσανοί συμμετείχαν επί δύο περίπου ώρες σε μια κατά κοινή παραδοχή πνευματική μυσταγωγία. Όπως γνωρίζουν οι φίλοι του Μουσείου, κάθε χρόνο, πέραν των άλλων εκδηλώσεων, η Διαχειριστική Επιτροπή πραγματοποιεί στον αυλίο και στον εκθεσιακό του χώρο μια κεντρική εκδήλωση, που περιλαμβάνει τόσο την ανάπτυξη ενός θέματος της εκπαιδευτικής ιστορίας όσο και την τιμήση σημαντικών λειτουργών της ρεθεμνιώτικης εκπαίδευσης.

Τα τελευταία χρόνια οι εκδηλώσεις του Σχολικού Μουσείου περιλαμβάνουν και μουσικό μέρος. Για παράδειγμα την εκδήλωση της 10^{ης} Αυγούστου 2016 είχε προλογίσει μουσικά το κουιντέτο χάλκινων πνευστών Ρίθου Brass της Δημοτικής Φιλαρμονικής Ρεθύμνου υπό τον **Αντώνη Μαυράκη**. Φέτος η Φιλαρμονική συμμετείχε και πάλι, με μια εντυπωσιακή ορχήστρα από 25 μουσικούς, υπό τη διεύθυνση του **Στέλιου Αποστολάκη**, με έργα του Μάνου Χατζηδάκι.

Ακολούθησε ομιλία με παράλληλη προβολή εικόνων του συντάκτη των «Αναδιφρήσεων», η οποία ξεκίνησε με αναφορά σε πένητε αξιωματικούς συνεργάτες του Μουσείου. Ο πρώτος από αυτούς ήταν ο σύμβουλος ευρωπαϊκών θεμάτων του Δήμου Ρεθύμνης **Νομπέλ Αρμάν**, ο οποίος την περίοδο 1996-1999 είχε επικοινωνήσει γραπτά με πολλά μουσεία ανά τον κόσμο και είχε ανακαλύψει δύο αντίστοιχα με το Σχολικό στην Γαλλία, με αίτηση την παροχή τεχνολογίας από αυτά.

Συνεργάτης του Μουσείου υπήρξε και η αξιωματίστρα **Μαρία Τσιριμονάκη**, η οποία μάλιστα του είχε δωρίσει μια σειρά τετραδίων εποχής. Ένα χρόνο πριν από το θάνατό του το είχε χάρισει δεκάδες αντίτυπα από το «Μικρόν Αλφαβητάριον» του έτους 1914, το οποίο είχε επιλέξει στο ξεκίνημα του βιβλιοπωλείου της «Αναζητήσεις» να επανεκτυπώσει, αντί διαφημιστικού φυλλαδίου.

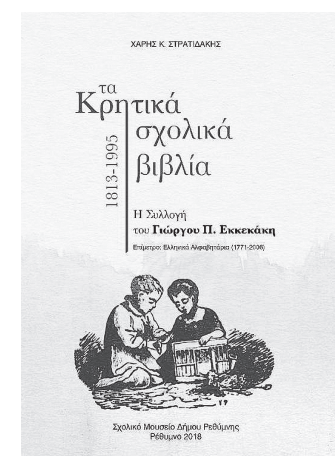
Συνεργάτης του Μουσείου υπήρξε και ο **Μιχάλης Παπαδάκης (Δάνδολος)**. Εκείνος είχε εκπονήσει δύο εξαιρετικές και πρωτότυπες εργασίες σχολικής λαογραφίας, με θέματα τα παρωνύμια των εκπαιδευτικών του Ρεθύμνου η πρώτη και τις παραφθορές των ονομάτων των μαθημάτων η δεύτερη. Και τις δύο τις είχε εκδώσει στο περιοδικό του που είχε τον τίτλο «Το Κρησφύγετον».

Εξαιρετος συνεργάτης του Μουσείου είχε διτελέσει και ο πολύ πρόσφατα εκδημώσας δάσκαλος **Αλκιβιάδης Μαυράκης**. Εκείνος από το ξεκίνημά του κιάλας είχε δωρίσει στο Μουσείο μια πλήρη σειρά αναγνωστικών των τελευταίων δεκαετιών. Όπως μάλιστα μας είχε εκμυστηρευτεί, όνειρό του ήταν η κόρη του να γίνει εκπαιδευτικός και να τα έχει στη βιβλιοθήκη της, εφόσον όμως η επιθυμία του δεν εκπληρώθηκε θεωρούσε ότι η θέση τους ήταν στο Μουσείο.

Ο **Γιώργος Π. Εκκεκάκης** υπήρξε πολύτιμος συνεργάτης του Μουσείου, τόσο με την κατά καιρούς βοήθειά του στα προβλήματα που αντιμετωπίζαμε, όσο και με την μετά θάνατον παραχώρηση βιβλίων από τη συλλογή του για το στήσιμο της Έκθεσης «Τα Κρητικά Σχολικά βιβλία (1813-1995)». Η Συλλογή του Γ. Εκκεκάκη».

Πρώτος εκείνος είχε εντοπίσει το εκτεταμένο φαινόμενο της τοπικής παραγωγής σχολικών βιβλίων, όχι μόνο Κρητικών αλλά και Ρεθεμνιώτικων, ιδιαίτερα κατά τον 19^ο αιώνα. Με ίδιους πόρους είχε αγοράσει 65 σχετικά βιβλία, τα οποία κατάφερε να εντοπίσει στους χιλιάδες τόμους των συλλογών του και να μας παραχωρήσει για την Έκθεση η σύζυγός του **Μαριέττα Ασημομύτη-Εκκεκάκη**. Την Έκθεση συνόδευσε σχετικός κατάλογος, που είχε συγγραφέα τον υπογραφομένο και χορηγό έναν ευπατρίδη Κρήτη, που θέλησε να παραμείνει ανώνυμος. Το βιβλίο αυτό, έκτασης 80 σελίδων, προσφέρθηκε σε συμβολική τιμή και τα έσοδα από την πώλησή του, όπως και άλλων εκδόσεων του Μουσείου, διατέθηκαν για την καλύτερη λειτουργία του.

εκπαιδευτική του Πινακίδα, μετά από εκείνες του Σχολικού Χάρτη της Κρήτης με τα 1200 σχολεία, των κατά καιρούς 220 διδασκαστηρίων του Νομού Ρεθύμνης και του Χρονολογίου της Ελληνικής Εκπαίδευσης με τις 180 χρονολογικές εγγραφές.

Η εισήγηση περιλάμβανε και το θέμα των Ελληνικών Αλφαβηταρίων της περιόδου 1771-2006. Από αυτά περίπου 130 κατάφερε να εντοπίσει στη βιβλιογραφία ο συντάκτης της στήλης, τα εξώφυλλα των οποίων στη συνέχεια ανέθεσε η γραφίστρια **Ελένη Αλεξυδάκη** σε μια μεγάλην διαστάσεων εκπαιδευτική Πινακίδα. Να σημειώσουμε, για όσους δεν έχουν επισκεφθεί το Μουσείο, ότι είναι η τέταρτη

και **Κώστα Μυτιάκη** για την συμβολή τους στην προώθηση της διδασκαλίας των φυσικών επιστημών, την **Αργίνη Φραγκούλη** (μετά θάνατον) και τους **Νικόλαο Δρανδάκη** (επίσης μετά θάνατον), **Μαριέττα Ασημομύτη** και **Γιώργο Τσιγνιδίνο** για τις έρευνές τους που αφορούν την ιστορία της ρεθεμνιώτικης εκπαίδευσης.

Το τρίτο μέρος της εκδήλωσης περιλάμβανε, όπως πάντα, την τιμήση σημαντικών εκπαιδευτικών. Υπενθυμίζουμε και πάλι ότι το Σχολικό Μουσείο έχει τιμήσει μέχρι σήμερα πολλούς από αυτούς, όπως τον δάσκαλο του «Φουφουριανού θαύματος» **Άγγελο Πατσιά** με τους συνεργάτες του, τους δασκάλους **Νίκο Τυροκομάκη**, **Αντώνη Δαφέρμο**

Εφέτος τιμήσαμε κατ' αρχήν τη συνταξιούχο εκπαιδευτικό **Ελένη Φραγκούλη-Κοτζαμπασάκη**. Κι αυτό γιατί υπήρξε η βασική δασκάλα του Δημοτικού Σχολείου Αμνάτου, στο οίκημα του οποίου έχει την τιμή να στεγάσεται το Μουσείο. Το υπηρέτησε επί 14 συναπτά έτη, προσφέροντας παράλληλα στο σύνολο της τοπικής κοινωνίας, με τις θεατρικές παραστάσεις, τις εκδρομές και τις εν γένει εκδηλώσεις που διοργάνωνε. Στο σχολείο αυτό, όπως και στο 6^ο του Ρεθύμνου, στο οποίο υπηρέτησε το υπόλοιπο της διδασκαλικής της θητείας, είναι που ώθησε στους τομείς της επιστημονικής και των γραμμάτων πολλούς από τους μαθητές της. Την τιμητική πλακέτα του Μουσείου της απέδωσε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης πατέρας **Ευγένιος Αντωνόπουλος**.

Ακολούθησε η τιμήση της επίσης συνταξιούχου εκπαιδευτικού **Ευγενίας Σπαντιδάκη-Ζαμπετάκη**. Εκείνη υπήρξε η πρωτοπόρος δασκάλα που εισήγαγε στο Ρεθύμνο την «ολική μέθοδο ανάγνωσης» του Ευγένιου Ντεκρολί, ενώ παράλληλα σημειώσε αξιοσημείωτη κοινωνική και συγγραφική δράση. Το γνωστότερο από τα βιβλία της, ο «Σχιστομάτης Άγγελος», αναφέρεται σε ένα παιδί με σύνδρομο Ντάουν. Την τιμητική πλακέτα του Μουσείου της απέδωσε ο δήμαρχος Ρεθύμνης **Γιώργος Μαρινάκης**.

Οι διοργανωτές της εκδήλωσης δεσμεύτηκαν το χρόνο τέτοιον καιρό να έχουν προωθήσει τέσσερα θέματα. Το πρώτο έχει να κάνει με την έρευνα, συγγραφή και απόδοση σε εκπαιδευτικές Πινακίδες των θεμάτων

Στη συνέχεια οι παρευρισκόμενοι συμμετείχαν στα εγκαίνια της Έκθεσης των Κρητικών σχολικών βιβλίων του Γιώργου Εκκεκάκη και στα αποκαλυπτήρια της εκπαιδευτικής Πινακίδα με τα Ελληνικά Αλφαβητάρια της περιόδου 1771-2006. Να σημειώσουμε εδώ ότι το Μουσείο λειτουργεί από το έτος 1999 σε απόλυτα εθελοντική βάση, από την εκπαιδευτική έρευνα που διεξάγεται σ' αυτό μέχρι τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται σε 1500 περίπου παιδιά κάθε χρόνο, και μέχρι, τέλος, την καθαριότητα όλων των χώρων, συμπεριλαμβανομένων έξι τουαλετών!

Για όλα αυτά όμως, ακόμα και για την απλή -σε πρώτη ματιά- οργάνωση μιας παρόμοιας εκδήλωσης, χρειάζονται και άλλοι εθελοντές. Μέχρι σήμερα 80 από αυτούς έχουν προσφέρει από το περιεχόμενό της γνώσης και του χρόνου τους και από το υστέρημα της ψυχής τους για να πραγματοποιηθούν τα όσα -λίγα ή πολλά- έχουν επιτευχθεί. Ο πρόεδρος της Διαχειριστικής Επιτροπής **Μίνως Αλεφαντινός** κι εμείς, τα μέλη της, σας θέλουμε κοντά μας και στις εκδηλώσεις μας αλλά και στην άχαρη καθημερινότητα του Σχολικού Μουσείου του Δήμου Ρεθύμνης. Για να μπορέσουμε να πραγματοποιήσουμε όλοι μαζί τις «Αναδιφρήσεις» μας στην ιστορία της ρεθεμνιώτικης εκπαίδευσης και στη διάσωση των τεκμηρίων της!

του Β' ΚΑΠΗ του Δήμου Ρεθύμνης, οι οποίοι ήρθαν στην Αμνάτο με λεωφορείο, με τη συνοδεία της κοινωνικής τους λειτουργού **Κατερίνας Κατσιμάνη**, προκειμένου να τιμήσουν τα δύο εκλεκτά μέλη τους, που βραβεύτηκαν από το Μουσείο.

Ακολούθησε δεξίωση στη δροσόλουστη αυλή του Μουσείου, τα εδέσματα της οποίας προσέφεραν η Διαχειριστική Επιτροπή μαζί με αρκετές νοικοκυρές της Αμνάτου. Εκεί οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να ανταλλάξουν μεταξύ τους και με τους διοργανωτές απόψεις, ενώ μερικοί από αυτούς προσέφεραν σχολικά ενθυμιάματα για τις συλλογές του Μουσείου. Εντυπωσιακή από κάθε άποψη υπήρξε η παρουσία των μελών

της προσφοράς της Εκκλησίας στη ρεθεμνιώτικη εκπαίδευση αφενός και της εκπαιδευτικής ιστορίας της Αμνάτου αφετέρου. Η τρίτη δέσμευση αφορά την προώθηση της **κατασκευής ενός σεμινού μνημείου για τον αφανή δάσκαλο** που αλφαβητίσσε την ρεθεμνιώτικη ύπαιθρο και η τέταρτη την αφιέρωση της επόμενης εκδήλωσης στην προσφορά στην εκπαίδευση του τόπου μας του **Ενταίου Πολυκαδικού Λυκείου**.

Τελειώνοντας τις σημερινές «Αναδιφρήσεις» θα θέλαμε να απευθυνθούμε ιδιαίτερα σε όσους/ες από τους αναγνώστες/τριες διέτελεσαν μαθητές ή και δασκάλοι του ιδιωτικού Σχολείου «Αθηνά» της **Αμαλίας Μανουσάκη-Τζανιάδη** ή είναι απόγονοί τους και διαθέτουν σχετικό υλικό, να επικοινωνήσουν το συντομότερο μαζί μας. Κι αυτό γιατί προετοιμάζουμε για τον προσεχρή Οκτώβριο μια εκδήλωση με τον τίτλο **Μια βραδιά στο Σχολείο της κυρίας Αμαλίας**, η οποία θα πραγματοποιηθεί στα πλαίσια των «Ημερών Ρεθύμνου 2018». Αν λοιπόν διαθέτετε φωτογραφίες, ενδεικτικά

και απολυτήρια, τετραδία αλλά και αναμνήσεις από την «Αθηνά», παρακαλούμε να τα μοιραστείτε μαζί μας, ώστε να μπορέσουμε να αναδιφρήσουμε στην ιστορία της και να «αναστήσουμε» έστω και για μια βραδιά το εξαιρετικό εκείνο σχολείο!

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-Ιστορικός Ερευνητής-Συγγραφέας strharis@yahoo.gr, 2831055031